Pleegouders die steun hebben aan andere pleegouders staan sterker in de zorg voor hun pleegkinderen. Dit is de essentie van Mockingbird; een werkwijze in de pleegzorg die in de Verenigde Staten en Engeland al veel succes heeft. Het Verwey-Jonker Instituut heeft een jaar lang onderzoek gedaan naar deze, voor Nederland nieuwe, aanpak.

Nadine Huiskes

INFORMELE STEUN DE TOEKOMST VOOR PLEEGZORG

HOE DE WERKWIJZE MOCKINGBIRD BIJDRAAGT AAN MEER TEVREDEN PLEEGOUDERS EN MINDER AFGEBROKEN PLAATSINGEN

De pleegzorg kampt al jaren met grote uitdagingen: er zijn te weinig pleeggezinnen en er stoppen meer pleegouders dan erbij komen.[1] Bovendien voelen pleegouders zich regelmatig onvoldoende gesteund en begeleid, zowel tijdens als na hun pleegouderschap.[2] En helaas eindigen nog te veel pleegzorgplaatsingen in een breakdown: een kind moet dan ongepland en onverwacht verhuizen... Jaarlijks eindigt in Nederland zo'n 2,5% van de plaatsingen in een breakdown. Zo'n 35% van alle pleegkinderen heeft een keer (of vaker) abrupt een pleeggezin moeten verlaten.[3] Voor kinderen is dit veelal een ontregelende tot traumatische ervaring. Ook voor het pleeggezin is het een heftige situatie; niet zelden stoppen pleegouders na een breakdown. En niet alleen de emotionele impact is groot; soms komt een kind na een breakdown in dure, residentiële zorg terecht.

Willen we dat meer pleegkinderen stabiel opgroeien, dan is het van belang om uitval bij pleegouders te verminderen en breakdowns te voorkomen. Mockingbird draagt eraan bij dat kinderen zich geborgen voelen in hun pleeggezin en dat pleegouders, die hun huis vrijwillig openstellen, hun zorg goed en met liefde kunnen blijven uitvoeren.

De kracht van de gemeenschap

Bij Mockingbird staat de kracht van de gemeenschap centraal. Het idee is simpel: zes tot tien pleeggezinnen die bij elkaar in de buurt wonen, vormen samen een netwerk, ook wel constellatie genoemd. De spil van deze grote pleegfamilie zijn de hubhome pleegouders, vergelijkbaar met een opa en oma in een 'normale familie'. De hubhome pleegouders zijn ervaren pleegouders met ruimte in hun hoofd en hart om pleeggezinnen te ondersteunen en met elkaar te verbinden. Hun huis is een plek voor de pleeggezinnen om elkaar te ontmoeten, voor de kinderen om met elkaar te spelen of juist even tot rust te komen door geplande of ongeplande logeermomenten. In een Mockingbird constellatie vinden pleeggezinnen (h)erkenning, mentale en praktische ondersteuning en gezelligheid bij elkaar. Door deze onderlinge verbinding staan ze sterker en kunnen ze een stabiel thuis bieden aan de kinderen.

Bewezen effectief in het buitenland

Zo'n twintig jaar geleden ontwikkelde The Mockingbird Society deze werkwijze in de Verenigde Staten. Inmiddels is Mockingbird ook succesvol in onder meer Engeland en Japan. In Engeland zijn in acht jaar tijd

OVER DE AUTEUR

Nadine Huiskens is communicatieadviseur bij Ondersteuning Pleeggezin, de stichting die Mockingbird uitrolt in Nederland.

Scanned by TapScanner

foto OK-Media

Lancering eerste Mockingbird constellatie

illustratie Hollands Lof

honderdvijftig constellaties opgetuigd. Meerjarig onderzoek laat zien dat Mockingbird daar bijdraagt aan minder breakdowns, minder residentiële zorg en minder stoppende pleegouders. [4]Bovendien werd de investering in Mockingbird in zo'n drie jaar tijd terugverdiend. [5]Amerikaans onderzoek laat positieve effecten zien met betrekking tot de stabiliteit van pleegzorgplaatsingen en de tevredenheid onder pleegouders[6].

Professionals doen stapje terug

In een constellatie is formele zorg ondersteunend aan informele zorg; de pleeggezinnen staan elkaar immers bij. Een kind gaat bijvoorbeeld niet naar een crisisplek, maar logeert bij het hubhome pleeggezin op het moment dat het even moeilijk is. 'Alleen al weten dat ik een beroep op je kan doen, geeft mij lucht', vat een van de deelnemende pleegouders Mockingbird samen. Het vooropstellen van informele steun vraagt een andere manier van werken en een andere houding van de pleegzorgaanbieder en pleegzorgprofessionals. Bij het implementeren van Mockingbird zijn commitment en organisatieverandering dan ook noodzakelijk.
Ten eerste maakt de pleegzorgaanbieder Mockingbird beschikbaar voor de pleeggezinnen, door de werkwijze te integreren in de eigen organisatie. Daarvoor werkt de aanbieder nauw samen met Ondersteuning Pleeggezin, de stichting die Mockingbird uitrolt in Nederland en pleegzorgaanbieders traint en begeleidt in het werken hiermee.
Ten tweede moeten professionals hun gebruikelijke manier van werken durven loslaten. Zij moeten ruimte geven aan de eigen regie en het probleemoplossend vermogen van de constellatie. Nauw verbonden met de constellatie is de Mockingbird begeleider, een professional die de schakel is tussen de pleegzorgaanbieder en de constellatie. Deze begeleider is het eerste aanspreekpunt voor de hubhome pleegouders en ondersteunt hen in deze rol. Doordat de Mockingbird begeleider aansluit bij de maandelijkse constellatiebijeenkomsten, weet diegene goed wat er speelt bij de gezinnen. De professional staat minder op afstand en kan de gezinnen beter ondersteunen.

Pilotconstellatie onder de loep

Eind 2022 is in de omgeving van Waddinxveen de eerste Mockingbird constellatie van Nederland van start gegaan. Deze pilot staat in het teken van de versterking van de betrokken pleeggezinnen, maar ook van de doorontwikkeling en aanpassing aan de Nederlandse context, van zowel de inhoud als het implementatieproces van Mockingbird. Dit leerproces wordt onder meer gevoed door het onderzoek dat het Verwey-Jonker Instituut heeft gedaan en dat afgelopen april is gepubliceerd. Het onderzoek brengt in kaart wat de effecten zijn van Mockingbird op de betrokken pleeggezinnen en professionals, om zo een antwoord te kunnen geven op de vraag in hoeverre Mockingbird (in potentie) meerwaarde heeft binnen het Nederlandse pleegzorglandschap.
De onderzoekers zijn met behulp van observaties, vragenlijsten en gesprekken een jaar lang in de eerste Mockingbird constellatie van Nederland gedoken. In het onderzoek is de Theory of Change gebruikt als theoretische onderlegger, en stonden vier vragen centraal.

- Hoe verloopt de implementatie van de Mockingbird werkwijze in Nederland?
- Hoe evalueren de hubhome pleegouders, (pleeg)ouders en (pleeg)kinderen een Mockingbird constellatie en de daarbij geboden ondersteuning?
- Hoe evalueren professionals in de pleegzorg de Mockingbird werkwijze in de Nederlandse context?
- In hoeverre is Mockingbird van meerwaarde in vergelijking tot pleegzorg zonder inzet van een Mockingbird constellatie?

Scanned by TapScanner

Veilige haven

Het Verwey-Jonker Instituut concludeert in de onderzoeksrapportage: 'Het is essentieel dat wordt geïnvesteerd in de toekomst van pleegkinderen door te focussen op hun relaties, stabiliteit, sociale netwerken en ondersteuning van hun pleegouders. De Mockingbird werkwijze is veelbelovend vanuit wetenschappelijk oogpunt, aangezien het ingrijpt op diverse factoren die deze ontwikkeling faciliteren.'
Zo wordt duidelijk dat de pleegkinderen de constellatie niet alleen ervaren als een plek voor ontspanning en vermaak, maar 'ook als een veilige haven waar ze hun ervaringen als pleegkind kunnen delen zonder oordeel.' Een van de pleegkinderen gaf tijdens een interview aan: 'Ik kan praten over mijn ervaringen als pleegkind zonder dat ik hoef te vertellen waarom ik niet samenwoon met mijn biologische ouders.' De onderzoekers trekken op basis van de gesprekken met verschillende pleegkinderen de volgende conclusie: 'De sociale verbindingen die binnen Mockingbird ontstaan, geven hun een gevoel van gemeenschap en zorgen ervoor dat ze zich begrepen en gesteund voelen."

Verbinding en huiselijkheid

Pleegouders geven op hun beurt aan dat het erg waardevol is om laagdrempelig advies of hulp te kunnen vragen aan andere pleegouders, die hen écht goed begrijpen. Zo vertelde een van de pleegouders aan de onderzoekers: 'Wat je merkt is dat vrienden of familieleden die het pleegouderschap niet kennen, het moeilijk vinden om te begrijpen waar wij in de opvoeding en zorg tegenaan lopen. Met andere pleegouders heb je deze barrière niet. Je spreekt namelijk dezelfde taal en deelt dezelfde ervaringen, al is het in een andere context.'
Hoewel de scope van het onderzoek nog klein is, constateren de onderzoekers verschillende positieve effecten op de betrokken professionals. 'De mate van werkte denheid is gestegen omdat de begeleider meer diep connecties en relaties kan opbouwen met de pleegg nen. Gesprekken vinden plaats in een huiselijke sett en voelen minder afstandelijk. De Mockingbird beg der geeft tevens aan dat zij nu veel meer op de hoog van wat er speelt binnen de pleeggezinnen.'
Ook zijn er concrete aanbevelingen. Zo moet reke worden gehouden met het feit dat het ontstaan var sterke relaties tijd kost, en is verwachtingsmanagen richting alle betrokken cruciaal. In de toekomst zal huidige onderzoekstraject een vervolg krijgen, in lij met de aanbeveling van het Verwey-Jonker Institu om onderzoek te doen dat zowel grootschaliger is (meer constellaties omvat) als meer gericht op de la getermijneffecten van Mockingbird ten aanzien var stabiliteit van pleegzorgplaatsingen.

Mockingbird krijgt vleugels

In de loop van 2024 starten nog vier constellaties, v spreid over Nederland. Naast een tweede constellati van iHub pleegzorg & gezinshuizen gaat het om co stellaties van Combinatie Jeugdzorg, Pactum en En Verder heeft Mockingbird de wind in de zeilen doo dat de Tweede Kamer begin februari instemde met Mockingbird motie. Hiermee wordt de regering ge vraagd met een plan te komen om de positieve erva gen met Mockingbird in te zetten voor meer pleegg ders. Door de krachtenbundeling van overheid, maatschappelijk middenveld en pleegzorgorganisati kan Mockingbird echt het verschil gaan maken voo pleeggezinnen die zich dag in, dag uit inzetten voor kwetsbare kinderen. ✤

Bronnen:

Scanned by TapScanner